

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

06.02.2024

Vammaisten henkilöiden perhehoidon toimintaohje

Lapin hyvinvointialueen aluehallitus 16.8.2023 § 289
Sosiaalijohtaja 6.2.2024 § 16

Sisällys

I PERHEHOIDON YLEINEN OSA	4
1. Johdanto	4
1.1 Perhehoidon palvelulupaus	4
1.2 Perhehoidon keskeiset käsitteet	4
2. Perhehoito	6
2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	6
2.2 Perhehoidon järjestäminen	7
3. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset	8
3.1 Perhehoitaja	8
3.2 Perhehoitokoti	9
4. Toimeksiantosopimus	10
4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus	11
4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
5. Perhehoitajan asema	11
5.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen	11
5.2 Korvaukset perhehoitajan vapaan ajalta	12
5.3 Perhehoitajan eläketurva	13
5.4 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan asiakkaan sekä perhekodin vakuutukset	13
6. Perhehoitajan tuki	14
6.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus	14
6.2 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki	15
6.3 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset	15
7. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat	15
7.1 <i>Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet</i>	15
7.2 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	16
8. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	16
8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	16
8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	16
8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus	17
9. Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet	17
10. Perhehoidon valvonta	18
11. Perhehoidon yhteystiedot	18
OSA II VAMMAISTEN HENKILÖIDEN PERHEHOITO	19
12. Perhehoidon myöntäminen vammaispalveluissa	19
13. Perhehoitokodissa hoidettavien määrä	19
14. Perhehoitoon sijoittaminen	20

15.	Perhehoidon palkkiot ja korvaukset.....	21
15.1	Hoitopalkkio.....	21
15.1.1	Palkkioluokat.....	22
15.2	Kulukorvaus.....	23
15.3	Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	24
15.4	Käynnistämiskorvaus.....	24
16.	Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta.....	25
17.	Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat	27
17.1	Asiakassuunnitelma.....	27
17.2	Asiakkaiden erityistarpeet.....	27
17.3	Itsemääräämisoikeuden tukeminen.....	28
17.4	Muut palvelut.....	28
17.5	Lääkehoito perhehoitokodissa.....	29
17.6	Perhehoitoon sijoitetun henkilön yksityisvarat.....	30
17.7	Perhehoidon asiakasmaksut.....	31
	Liite 1 Perhehoitoa määrittäviä säädöksiä.....	33
	Liite 2 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset 1/3.....	34
	Liite 2 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset 2/3.....	35
	Liite 2 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset 3/3.....	36

I PERHEHOIDON YLEINEN OSA

1. Johdanto

Tässä toimintaohjeessa kuvataan, miten Lapin hyvinvointialueella toteutetaan vammaisten henkilöiden, sekä lasten että aikuisten, **toimeksiantosuhteista perhehoitoa**. Toimintaohjeen tavoitteena on yhtenäistää vammaisten henkilöiden perhehoidon toteuttamista Lapin hyvinvointialueella. Toimintaohje ohjaa perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta, perhehoidossa olevaa asiakasta sekä perhehoitajaa. Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet.

Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteuttaminen, korvausperiaatteet, perhehoitajan asema, tuen muodot sekä niiden toteuttaminen. Erityisesti nostetaan esille vammaisen lapsen asema perhehoidossa.

Perhehoidon toimintaohje on Lapin hyvinvointialueen aluehallituksen hyväksymä.

1.1 Perhehoidon palvelulupaus

Perhehoito voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista perustuen yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoidossa olevalle henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito mahdollistaa turvallisen ja tavallisen perhe-elämän ja kiintymykseen ja pysyvyyteen perustuvat ihmissuhteet. Perhehoidon keskeisiä arvoja ovat yksilöllisyys, yhteisöllisyys ja perhe kasvu- ja elinympäristönä.

Toimintaohje ja säännöllinen palautteiden kerääminen sekä yhteistyö vammaispalvelun viranhaltijan (sosiaalityöntekijä ja -ohjaaja) ja perhehoitajan, asiakkaiden ja heidän omaisten sekä muiden perhehoidon yhteistyötahojen välillä turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan

1.2 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14§:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun

osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhekodissa tai hoidettavan kotona.

Vammaisen henkilön perhehoito on inhimillinen tapa järjestää henkilön asuminen ja hoito, kun hoidettavan kodissa asuminen ei ole itsenäisesti mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhehoitoa voidaan toteuttaa joko perhekodissa tai hoidettavan kodissa. Perhekodissa asuva henkilö tilastoidaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen. Perhehoitaja voi toimia kiertävänä perhehoitajan tai perhekodissa.

Perhehoitokoti on yksityiskoti tai kiinteistö, joka on terveydellisiltä tai muilta olosuhteiltaan, rakenteiltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa on otettava huomioon ja kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata hoidettavan tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön. Katso kohdasta ”perhehoidon myöntäminen” tarkempi kuvaus.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoitoa toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa esimerkiksi toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien järjestämiseen.

Vammaisen lapsen ja nuoren lyhytaikainen perhehoito on kodinomainen, läheisiä sosiaalisia suhteita ja osallisuutta mahdollistava ja tukeva hoitomuoto, jolla tuetaan lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä sekä vanhempina kasvatustyötä ja jaksamista arjessa. Sillä myös ennaltaehkäistään perheen muiden tukitoimien tarvetta sekä tuetaan lapsen tai nuoren asumista yhdessä vanhempien kanssa.

Tilapäinen perhehoito on tarkoitettu erityisesti vammaisten lasten ja nuorten kotona asumisen tukemiseen. Tällä perhehoitomuodolla tuetaan vanhempien jaksamista ja mahdollistetaan esimerkiksi omaishoitajan vapaiden pitäminen. Tilapäinen perhehoito voi mahdollistaa vammaisten henkilöiden vakituisen perhehoitajan vapaapäivien pitämisen ja tukea heidän arjessa jaksamistaan.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa, joka on kestoaltaan korkeintaan 12h/hoitopäivä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös sen avulla voidaan mahdollistaa omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestonsa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää muun muassa omaishoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen sopimus, jossa tulee sopia perhehoitolain 10§ mukaisesti muun muassa perhehoidon palkkiosta, kulukorvauksesta, käynnistämiskorvauksesta, asiakkaan käyttövaroista, hoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, irtisanomisesta sekä hyvinvointialueen ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä.

Hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa perhehoidon aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Perhekodin tulee olla sijoitettavan henkilön edun mukainen ja sopiva asumisyhteisö hänelle sekä perhehoitokodin muille asukkaille. Hyvinvointialueen tehtävänä on myös järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa kiertävä perhehoitaja tai muu perhehoidon ennakkovalmennuksen käynyt henkilö menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa hoidettavien hoidosta ja huolenpidosta. Perhehoitajan sijaistamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa tarkemmin.

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoitajalle maksetaan omaishoidon tukea. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään asiakasmaksu.

2. Perhehoito

2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoito on yksi vaihtoehto vammaisten henkilöiden palvelutarjonnassa. Perhehoito on sopiva hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto esimerkiksi silloin, kun perhehoidolla pystytään vastaamaan asiakkaan tarpeisiin ja hoidettava sopeutuu asumaan perheessä.

Perhehoidon perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen perhehoidossa olevan henkilön tarpeet huomioiden. Vammaisten henkilöiden

perhehoidossa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä turvallisuus.

Perhehoidon vahvuuksia ovat jatkuvuus, koti asumisen ja hoivan ympäristönä sekä pysyvät ihmissuhteet. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajien läsnäolo tukevat henkilön toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitää hyvää elämänlaatua. Perhehoidossa asuvalla on tasavertainen asema suhteessa muihin perheessä asuviin henkilöihin.

Perhehoidon myöntämisessä lähtökohtina ovat henkilön ja hänen perheensä elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon perhehoitoon sijoitettavan henkilön toiveet, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa henkilön tarpeisiin.

Perhehoidon tarkoituksena on tukea vammaista lasta ja nuorta kasvussa ja kehityksessä sekä tukea vanhempia kasvatustyössä ja ennaltaehkäistä heidän uupumista. Perhehoitaja on tärkeä osa perheen tukiverkostoa, hän toimii sekä lasten ja nuorten että vanhempien tukena. Perhehoidossa olevalle lapselle tai nuorelle perhehoitaja ja hänen perheensä on merkittävä sosiaalisuutta ja osallisuutta lisäävä tekijä.

2.2 Perhehoidon järjestäminen

Hyvinvointialue vastaa perhehoidon järjestämisestä. Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa hyvinvointialue (vastuuyksikköjohtaja) hyväksyy johtavan sosiaalityöntekijän esittelystä perhehoitajan ja perhehoitokodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään. Asiakaskohtaisen päätöksen perhehoidon myöntämisestä tekee vammaispalvelun sosiaalityöntekijä, jolla on myös valvontavastuu annettavan perhehoidon laadusta. Perhehoitaja ja johtava sosiaalityöntekijä solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista, vapaiden järjestämisestä sekä perhehoitajan muusta tuesta. Vammaispalvelun sosiaalityöntekijän/ohjaajan ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan.

Hyvinvointialueella on asiakasmaksuyksikkö, joka vastaa asiakaslaskutuksesta. Perhehoidon asiakasmaksut on määritelty hyvinvointialueen asiakasmaksujen ohjeistuksessa. Hyvinvointialue järjestää tukea, perhehoidon ohjausta ja valvontaa. Perhehoitoa koskevat asiakirjat arkistoidaan asianmukaisesti ja hyvinvointialue tallentaa perhehoitajasta ja perhekodista seuraavat tiedot:

- Nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite
- Kotona asuvat perheenjäsenet (nimi, henkilötunnus, perheenjäsenen tyyppi: puoliso/avopuoliso, lapsi, kotona asuva aikuinen ja onko osallinen perhehoidon toteuttamiseen).
- Perhehoitokodin tiedot, mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kodissa (osoite, kiinteistön pinta-alatiedot)
- Perheen terveydentila ja työkyky, päihteiden käyttö

- Yleistä tietoa perheestä/perhekodista esim. sovittu hoidettavien enimmäismäärä, kotieläimet, esteettömyys jne.
- Palvelujen saatavuus
- Perhehoidossa olevat asiakkaat
- Tiedot ennakoivasta suunnituksesta: missä, ajankohta, valmentajat.
- Kertomusosio: puhelinkeskustelut, sähköpostinvaihdot ja kotikäynnit, jotka koskevat perhehoitajaa tai perhekotia

3. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset

3.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä yksityinen palveluntuottaja. Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään. Hyvinvointialue hyväksyy henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi. Perhehoitajien valmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton valmennusohjelmaa.

Vammaisten henkilön perhehoitajalta edellytetään ymmärrystä perhehoidossa olevan vammaisen erityisistä vammaisuudesta aiheutuvista haasteista, jotta perhehoitaja voi hoitaa ja tukea perhehoidon asiakasta arjessa. Vammaisten henkilöiden perhehoitaja perehdytetään erityisesti itsemääräämisoikeuden, itsenäistymiseen ja kommunikoinnin tukemiseen. Perhehoitajalle pyritään antamaan riittävästi tukea ja työvälineitä vammaisen henkilön ohjaukseen.

Perhehoitajan ennakoivallisuuden tavoitteet:

- taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin perhehoitajuuteen perehtyneeseen ja sitoutuneeseen perheeseen
- antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä
- taata perhehoidossa oleville henkilöille hyvä hoiva ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakasta koskevissa asioissa perhehoidossa olevan henkilön läheisten, hyvinvointialueen ja muiden tahojen kanssa.

Perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- pitää huolta perhehoidossa olevan henkilön hyvinvoinnista (hoiva, huolenpito ja kasvatusta)
- auttaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön omien voimavarojensa

hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä.

- mahdollistaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään.

Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle:

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- rikosrekisterimerkintä liittyen lapseen kohdistuviin tai pahoinpitelyrikoksiin
- aktiivinen/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus perheessä
- fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- taloudelliset vaikeudet perheessä
- joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäntilanne
- hylkäävä arvio ennakovalmennuksesta

3.2 Perhehoitokoti

Perhehoitokoti on hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta. Sopivuutta arvioitaessa huomioidaan myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri. Perhekodissa tulee huomioida turvallisuus ja vammaisten henkilöiden kohdalla tarvittaessa esteettömyys. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin. Kodin hyväksymisessä perhekodiksi arvioidaan seuraavia asioita:

Perhehoitokodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva
- tarkoituksenmukainen ja kodikas
- ilmapiiriltään myönteinen
- sijainniltaan perhehoidossa olevien henkilöiden tarvitsemien muiden palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta toimiva
- turvallinen
- perhekodin ympäristö on perhehoidossa olevalle henkilölle sopiva, perhekotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus
- perhekodin turvallisuutta koskevista asioista toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti

Perhehoitoon tulevalla henkilöllä tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua oman huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen
- mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa

4. Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia seuraavista asioista ja maininta siitä, mitä sopimuksessa sovitaan sekä mainitaan tarvittavat liitteet:

- 1) Perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta
- 2) Perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta
- 3) Perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
- 4) Hoidon arvioidusta kestosta
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- 6) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä
- 7) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 8) Toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- 9) Tarvittaessa muista perhehoitokotia ja perhehoitoa koskevista seikoista
- 10) Yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja vammaispalveluiden johtava sosiaalityöntekijä sopivat perhehoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta erikseen ja aina ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen tai perhehoitajaksojen aloittamista.

Toimeksiantosopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja/t ja vammaispalveluiden johtava sosiaalityöntekijä. Sen allekirjoittavat molemmat sijoittajan hyväksymät perheenjäsenet silloin, kun he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien henkilöiden hoivasta ja huolenpidosta. Toimeksiantosopimus tarkistetaan perhehoitotilanteen muuttuessa. Toimeksiantosopimuksen liitteenä voi olla perhehoidossa olevan henkilön palvelu- ja hoitosuunnitelma, johon on kirjattu mm. perhehoidossa olevan henkilön muiden palveluiden järjestäminen, edunvalvonta sekä suunnitelma käyttövaroista.

4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

Perhehoitajaa sijaistavan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaiselle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- 2) tarvittaessa sijaiselle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista
- 5) tarvittaessa sijaisen vapaapäivien korvauksesta.

Perhehoitajaa sijaistavat ovat käyneet perhehoitajille tai kiertäville perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Hyvinvointialueen on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen yhteisessä tapaamisessa. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimus irtisanotaan kirjallisesti. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhehoitokodissa vielä irtisanomisajan (2 kuukautta). Mikäli perhehoito kuitenkin päättyy muusta kuin perhehoitajasta johtuvasta syystä irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta hoitopalkkio kokonaisuudessaan. Mikäli toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhehoidosta. Toimeksiantosopimus voidaan purkaa, jos perhehoidossa on havaittu laiminlyöntejä, joita ei kyetä korjaamaan tai laiminlyönti on hyvin vakava.

Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa voidaan tarvittaessa sopia määräaika, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät perhehoidossa olevan henkilön siirtyessä pois perhehoitokodista. Tämän ns. kokeilujakson tarkoitus on varmistaa perhehoidon tarkoituksenmukaisuus niin perhehoidossa olevan henkilön, hänen omaisensa kuin perhehoitajan kannalta sekä sitoutuminen perhehoitoon. Perhehoidossa olevan henkilön siirtyminen pois perhehoitokodista sovitaan yhdessä neuvotellen osapuolten kesken.

5. Perhehoitajan asema

5.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoito sitoo perhehoitajan ympärivuorokautisesti tehtävään ja läsnäoloon. Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 5 vuorokautta kalenterikuukaudessa, ja ne tulee pitää kokonaisina vuorokausina (yhteensä 60

vuorokautta vuodessa). Lähtö- ja paluupäivä eivät kuluta vapaata vähintään viikon mittaisessa vapaajaksossa. Sitä lyhemmän vapaan osalta lähtö- ja paluupäivästä sovitaan kuluvaan yhteensä yksi vapaavuorokausi. Vapaalle lähteminen suositellaan tapahtuvaksi klo 12–14 välisenä aikana, jolloin myös perhehoitajan sijaisen perehdytys sen hetkiseen tilanteeseen tapahtuu. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan kalenterivuoden aikana. Vapaita ei kerry, mikäli perhehoitaja ei ole toiminut toimeksiantosopimusten perusteella 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa perhehoitajana.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Sosiaalityöntekijä/ohjaaja järjestää yhteistyössä perhehoitajan kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan aikana.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja perhehoidossa oleva henkilö siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- perhehoidossa olevalle henkilölle järjestetään muu lyhytaikaishoito
- perhehoidossa olevan henkilön läheiset vastaavat hoivasta ja huolenpidosta perhehoitajan vapaan ajan, jolloin hyvinvointialue hyvittää asiakasmaksut vapaan ajalta
- perhehoitajalle voidaan myöntää perhehoitajan vapaan palveluseteli vapaapäivien tai asiointivapaan järjestämiseksi
- vaihtoehtoisesti jokin muu

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Vähintään vuorokauden kestävät lisävapaat tulee ilmoittaa vammaispalvelun sosiaalityöntekijälle/ohjaajalle. Sijaisen tulee olla vammaispalvelun tiedossa ja hyväksymä.

Tilapäinen vapaa esim. asiointivapaa tai äkillinen lääkärissä käynti yms. pyritään järjestämään kiertävän perhehoitajan avulla, jos omasta lähipiiristä ei löydy sijaista.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana.

5.2 Korvaukset perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta täysi

hoitopalkkio ja puolet (50 %) kulukorvauksesta, jos perhehoidossa oleva henkilö on sijoitettuna muualle. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyneet vapaat korvataan rahana toimeksiantosopimuksessa sovittuna ajankohtana. Maksuperusteena on kunkin kuukauden hoitopalkkio jaettuna toteutuneiden hoitovuorokausien määrällä.

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle **kiertävälle perhehoitajalle** maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin perhehoidossa olevan henkilön perhehoidosta. Jos perhehoidossa on sijaisuuden aikana vain yksi perhehoidossa oleva henkilö, palkkio maksetaan kerrottuna kahdella. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä. Mikäli pitkä sijaisuus jaetaan usean kiertävän perhehoitajan kesken, vaihtopäiviltä maksetaan puoli vuorokausipalkkiota kummallekin.

Mikäli perhehoito järjestetään toisessa perhehoitokodissa, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti jokaisesta perhehoidossa olevasta henkilöstä. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet. Irtisanomisajalta vapaita ei enää kerry, mikäli hoidettava on siirtynyt muualle ennen irtisanomisajan päättymistä.

5.3 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 70- vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava hyvinvointialueelle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

5.4 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan asiakkaan sekä perhekodin vakuutukset

Perhehoidon järjestämisestä vastaava taho vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/allekirjoittaneet perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien henkilöiden vahinkovakuutuksen. Sijoittava hyvinvointialue ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

6. Perhehoitajan tuki

Perhehoitajan perhehoitolain mukaiseksi vastuutyöntekijäksi nimetään vammaispalveluista sosiaalityöntekijä, joka vastaa perhehoitajan saamasta tuesta. Perhehoidossa olevan henkilön asiakassuunnitelmasta vastaa palvelualueen sosiaalityöntekijä, joka tuntee perhehoidossa olevan henkilön parhaiten yhteistyössä perhehoidon vastaavan henkilön kanssa.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken. Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö sosiaalityöntekijän/ sosiaaliohjaajan ja perhehoitajan kesken toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhehoitokodissa ja sen ulkopuolella. Vuosittaisessa kehityskeskustelussa perhehoitaja ja vammaispalvelun sosiaalityöntekijä/ohjaaja arvioivat myös yhteistyön toimivuutta.

6.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus

Ennakkovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. Ennakkovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Alueella uutena aloittavan, muualla aiemmin jo toimineen perhehoitajan valmennuksesta sovitaan tapauskohtaisesti ja se toteutetaan perhehoitajan tarpeiden ja vammaisten asiakkaiden asiakassuunnitelman perusteella. Perhehoitajan jo suorittamasta perhehoidon ennakkovalmennuksesta saatu todistus ja loppuarvioinnin sisältö tarkastetaan ja käydään läpi yhdessä keskustellen.

Yhteydenpito perhehoitajan ja vammaispalveluiden välillä toteutetaan aina tarvittaessa ja siinä hyödynnetään etäyhteyksiä.

Täydennyskoulutukseen sovelletaan hyvinvointialueen noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti. Ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolaissa, työterveyslaissa, laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä, sosiaalihuoltolaissa sekä STM:n asetuksessa. Täydennyskoulutuspäiviä on kolme vuodessa säännöllistä perhehoitoa antavalle perhehoitajalle, mikä vastaa STM:n suositusta.

Perhehoitajille järjestetään työnohjausta tarvittaessa vuosittain ryhmä- tai yksilötyönohjauksena perhehoitajan ja/tai vammaispalvelun viranhaltijoiden aloitteesta.

Hyvinvointialue vastaa ennakkovalmennusten, täydennyskoulutusten ja työnohjauksen järjestämisestä, osallistumis- ja sijaisjärjestelyistä sekä vastaa niistä aiheutuvista kustannuksista. Perhehoidon ajankohtaisia asioita käsitellään

hyvinvointialueen koordinoimana.

6.2 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki

Vertaistuki on yksi tärkeimmistä perhehoitajien tuen muodoista. Hyvinvointialue järjestää perhehoitajille vertaisryhmätapaamisia ja mentorin mahdollisuuksien mukaan. Mentori on kokenut, mentorikoulutuksen käynyt perhehoitaja, joka antaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle.

6.3 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään hyvinvointialueella perhehoitoon liittyviin erityiskysymyksiin perehtyneen ammatti henkilöstön toimesta ja sen sisältö vastaa soveltuvin osin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ohjetta perhehoitajien terveystarkastuksesta.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta sekä tarvittavista jatko toimista.

7. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

7.1 *Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet*

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§). Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta em. lain 23§:n mukainen muistutus sosiaalihuollon viranhaltijalle tai kantelu aluehallintovirastoon.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, voi hän pyytää tueksi sosiaaliasiamiestä, joka seuraa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja asemaa. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan henkilön sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

7.2 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§).

Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta- ja huolenpidosta sekä kohtelusta asiakaslain 23§:n mukainen muistutus sosiaalihuollon viranhaltijalle. Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun eikä asiaa saada ratkaisua niin asiakkaalla on oikeus tehdä sosiaalihuollon muistutus. Hyvinvointialueen on pyydettyessä neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen vastataan 30 vuorokauden kuluessa. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

8. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän, perhehoidon palvelu- ja hoitosuunnitelman/asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen perhehoidossa olevalle henkilölle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista vammaispalvelun sosiaalityöntekijälle/ohjaajalle.

8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä hyvinvointialueelle.

8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §) eli perhehoitaja ei saa ilmaista henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai

elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe- elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa vammaispalvelun sosiaalityöntekijälle/ ohjaajalle:

- perhehoidossa oleviin henkilöihin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia perhehoitajana
- perhesuhteiden muutoksista
- perhekodissa tapahtuvista muutoksista (esim. remontti, kotieläimet)
- ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- sattuneista tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä (ilmoitettava aina myös kirjallisena)
- asiakkaan sairaalahoitoon joutumisesta.

Perhehoitajalla on oikeus toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin, perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavien henkilöä koskevien tietojen saantiin, peruseläketurvaan, tapaturmavakuutukseen sekä kuulluksi tulemiseen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

9. Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet

Hyvinvointialueen oikeudet

- tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös henkilön perhehoitopaikasta
- saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa suunnitelluista/ tapahtuneista muutoksista.

Hyvinvointialueen velvollisuudet

- antaa perhehoitajalle perhehoidossa olevan henkilön hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot
- järjestää perhehoidon tuki ja koulutus (ennakkovalmennus, täydennyskoulutus ja työnohjaus)
- nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- järjestää perhehoitoon sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut
- arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- valvoa perhehoitoa

10. Perhehoidon valvonta

Hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa, perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki).

Hyvinvointialueella tulee olla omavalvontasuunnitelma perhehoitoon. Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa.

11. Perhehoidon yhteystiedot

Perhehoidon kysymyksissä voi olla yhteydessä oman alueen vammaispalveluiden sosiaalityöntekijään tai sosiaaliohjaajaan. Ajantasaiset yhteystiedot Lapin hyvinvointialueen kotisivulla: <https://lapha.fi/vammaisten-sosiaalityo-ja-sosiaaliohjaus>.

OSA II VAMMAISTEN HENKILÖIDEN PERHEHOITO

Toimintaohjeen toisessa osassa keskitytään vammaisten asiakkaiden toimeksiantosopimussuhteiseen perhehoitoon. Vammaiselle henkilölle voidaan järjestää perhehoitoa erityishuollon palveluna (Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977) tai sosiaalihuoltolain nojalla (14§). Lastensuojelulain perusteella sijoitetun lapsen perhehoidosta on olemassa oma Lasten ja nuorten perhehoidon toimintaohjeensa (Lapha aluehallitus 7.12.2022 43§).

12. Perhehoidon myöntäminen vammaispalveluissa

Vammaisten henkilöiden perhehoidosta säädetään perhehoito-, sosiaalihuolto- ja erityishuoltolaissa. Perhehoidon myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Palvelun tarvetta arvioitaessa huomioidaan asiakkaan osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon. (STM 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole esimerkiksi ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa. Yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja vammaispalvelun sosiaalityöntekijän/ohjaajan kanssa arvioidaan asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon. Perhehoidosta vastaavat arvioivat asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa perhehoidon ja perhehoitokodin soveltuvuuden asiakkaan tarpeisiin nähden. Perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoitoa suunniteltaessa selvitetään asiakkaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoito käynnistyy aina tutustumisjaksolla.

13. Perhehoitokodissa hoidettavien määrä

Hyvinvointialueella arvioidaan aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhehoitokodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa

olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

Perhehoitoon ei sovellu henkilö, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa tai
- tarvitsee ympärivuorokautista palveluasumista.

Arviotaessa perhehoidon soveltuvuutta vammaiselle henkilölle, kiinnitetään erityistä huomiota autismikirjon henkilöihin, jotka voivat tarvita erityistä tukea hoitajalta esim. unirytmien hallintaan ja erilaisen haastavan käyttäytymisen ohjaamiseen. Huomiota kiinnitetään hoitajan perehdyttämiseen ja mahdollisuuteen saada työnohjausta ja konsultaatiota ko. tilanteiden käsittelyyn.

14. Perhehoitoon sijoittaminen

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että perhehoitoa tarvitseva asiakas sijoitetaan juuri hänelle sopivaan perheeseen. Vammaispalveluissa arvioidaan, onko perhehoito asiakkaalle soveltuvin palvelu. Päätöksen perhehoidosta tekee sosiaalityöntekijä, vastuuyksikköjohtaja hyväksyy perhehoitokodin johtavan sosiaalityöntekijän esittelystä. Sijoitettavan asiakkaan lisäksi tiedustellaan omaisten ja läheisten mielipidettä.

Perhehoitaja arvioi saamiensa tietojen perusteella omia valmiuksiaan pitää huolta ko. asiakkaasta ja ilmoittaa vammaispalvelun viranhaltijoille päätöksestään. Perhehoitoon tutustumisen järjestäminen ja organisoiminen tehdään yhdessä asiakkaan ja vammaispalvelun sosiaalityöntekijän/ohjaajan kanssa. Mikäli paikka otetaan vastaan, vammaispalvelun johtava Sosiaalityöntekijä/palvelupäällikkö tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Tutustuminen aloitetaan perhehoitajan ja perhehoitoon tulevan asiakkaan molemminpuolisilla vierailuilla. Toimeksiantosopimukseen kirjataan **koeaika kaksi kuukautta**. Perhehoitajalla on lain mukaan oikeus saada tietää hoidon onnistumisen kannalta oleelliset tiedot hoitoon tulevan asiakkaan elämänhistoriasta ja terveydentilasta.

Lyhytaikaisessa vammaisen lapsen ja nuoren perhehoidossa yhteistyö vanhempien kanssa on ensisijaisen tärkeää, koska vanhemmat ovat asiantuntijoita lapseensa tai nuorensa liittyvissä asioissa. Avoimen ja tasavertaisen keskusteluyhteyden ylläpito on tärkeää koko hoitosuhteen aikana. Lapsen tai nuoren aloittaessa perhehoidossa on keskustelu perheen kanssa hyvin tärkeää, jotta lasta tai nuorta voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla.

Alle 18-vuotiaita hoitavan perhehoitajan on toimitettava rikostaustaote ennen toimeksiantosopimuksen allekirjoittamista. Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa.

15. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksessa sovitusti jokaisesta hoidettavasta henkilöstä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon alkamisen yhteydessä käynnistämiskorvaus yhdessä sovitun tarpeen mukaan. Eduskunta vahvistaa hoitopalkkion sekä kulu- ja käynnistämiskorvauksen vuosittaiset indeksitarkistusten mukaiset vähimmäismäärät. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan hyvinvointialueen ohjeistuksen mukaan. Perhehoidon hoitopalkkio voi olla myös vähimmäismäärää suurempi tai erityisestä syystä sitä pienempi. Palkkiot, kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaus liitteessä.

Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja se kartuttaa eläkettä. Kulukorvauksesta toimitetaan myös ennakonpidätys. Koska kulukorvaus ei ole perhehoitajalle todellista tuloa, saadaan sitä koskeva vähennys tehdä verotuksessa. Perhehoidon palkkioiden ja korvausten jakamisesta puolisoitten kesken voidaan sopia erikseen. Korvausten maksu perustuu pitkäaikaisen perhehoidon osalta sovittuun kuukausipalkkioon, josta vähennetään tarvittaessa perhehoitajan toimittaman poissaolopäiväilmoituksen mukaiset ateriamaksut. Lyhytaikaisessa perhehoidossa korvausten maksu perustuu käyttöpäiväilmoituksen mukaisiin toteutuneisiin hoitopäiviin.

15.1 Hoitopalkkio

Lyhytaikaisen perhehoidon palkkio maksetaan hoitovuorokausista siten, että sekä tulo- että lähtöpäivä oikeuttavat koko vuorokauden palkkioon (hoitovuorokausi vaihtuu klo 24).

Osavuorokautisen perhehoidon palkkioon oikeuttava aika alkaa, kun perhehoitaja aloittaa tehtävän perhehoidossa. Mikäli osavuorokautinen perhehoito jatkuu yli 12 h, siitä maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio.

Sijoitettaessa asiakasta lyhytaikaiseen perhehoitoon akuuteissa tilanteissa saman tai seuraavan päivän aikana, esim. omaishoitajan sairastuessa yllättäen, hoitopalkkiota korotetaan 50 % 3 vrk ajaksi.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa palkkio määräytyy hoitoisuuden mukaan. Hoitoisuus on määritelty kolmeen palkkioluokkaan. Palkkio on kuukausikohtainen.

Hoidosta maksettava palkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisessä hoito- ja palvelusuunnitelmassa, asiakassuunnitelmassa ja/tai erityishuolto-ohjelmassa kuvattuun ohjauksen, huolenpidon, hoidon, ja valvonnan tarpeeseen. Hoidon tarve arvioidaan yksilöllisesti käyttäen apuna mm toimintakykymittareita sekä toimintaohjeen palkkioluokkien kuvauksia. Arvioinnista vastaa vammaispalveluiden sosiaalityöntekijä, tarvittaessa yhteistyössä eri asiantuntijoiden ja palvelualueen tiimin kanssa. Hoitopalkkion

suuruus määritellään toimeksiantosopimusta solmittaessa ja sitä tarkistetaan, mikäli perhehoidossa olevan henkilön tilanteessa tapahtuu muutoksia.

Hoitopalkkion määrän tulee vastata lapsen hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. Hoidettavuudella viitataan lapsen toimintakyvyn, hoidon sitovuuden ja yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen. Lisäksi huomioidaan se, edellyttääkö lapsen hoito perhehoitajalta erityistä valmiutta, kokemusta, asiantuntemusta tai koulutusta. Hoidon ja huolenpidon tarvetta verrataan saman ikäisen terveen lapsen tai nuoren hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarpeisiin. Rasittavuudella ja sitovuudella tarkoitetaan niitä konkreettisia toimenpiteitä sekä ylimääräistä työtä ja vaivaa, joita sairaan tai vammaisen lapsen hoidosta ja huolenpidosta aiheutuu.

15.1.1 Palkkioluokat

Hoitopalkkio 1

Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta henkilökohtaisissa toiminnoissa.

- Hoidettavan toimintakyky on alentunut mm fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä, sosiaalisista tai neurologisista syistä ja hän tarvitsee päivittäistä huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella.
- Hoidettava tarvitsee ohjausta joissakin päivittäisissä toiminnoissa (esimerkiksi peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, ruokailuissa, lääkehoidossa, kommunikaatiossa).
- Hoidettava tarvitsee jonkin verran valvontaa.
- Hoidettava liikkuu itsenäisesti apuvälineiden turvin tai ilman niitä.
- Hoidettavalla voi olla sairauksia, mutta ne ovat hoitotasapainossa eivätkä vaadi seurantaa.
- Hoidettava sopeutuu hyvin perhekodin ryhmään, on yhteistyökykyinen ja tunnistaa avun tarpeensa.
- Hoidettavalle maksetaan pääsääntöisesti Kelan korotettua hoitotukea.

Hoitopalkkio 2

Hoidettava tarvitsee jatkuvasti ja runsaasti hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta ympärivuorokautisesti henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissaan. Hoitoon sisältyy päivittäin erilaisia hoitotoimenpiteitä ja hoidettavalla on käytössään useita eri apuvälineitä ja/ tai hoidettavalla on käyttäytymisen tai psyykkisiä ongelmia.

- Hoidettavan toimintakyky on alentunut mm fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä, sosiaalisista tai neurologisista syistä ja hän tarvitsee runsaasti huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella, mutta vaikuttaa merkittävästi asiakkaan toimintakykyyn.
- Hoidettava tarvitsee ohjausta ja apua useissa päivittäisissä toiminnoissa (esimerkiksi peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa,

ruokailuissa, lääkehoidossa, kommunikaatiossa).

- Hoidettava tarvitsee paljon valvontaa.
- Hoidettava liikkuu ohjatusti / valvotusti tai tarvitsee avustamista liikkumisessa.
- Hoidettava tarvitsee sairauden tai vamman johdosta päivittäistä hoitoa tai seurantaa.
- Hoidettava tarvitsee tukea perhekodin ryhmään sopeutumisessa
- Hoidettavalle maksetaan pääsääntöisesti Kelan erityishoitotukea.

Hoitopalkkio 3

- Hoidettavalla on vaikeita, hoitoa vaativia sairauksia, rajoitteita tai psyykkisiä ongelmia.
- Hoidettavalla on haastavaa käyttäytymistä ja hän vaatii jatkuvaa valvontaa.
- Hoidettava tarvitsee lähes kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon apua.
- Hoitaminen vaatii erityisosaamista ja intensiivistä, päivittäistä kuntouttavaa työtä.
- Hoidettava on vaikeasti liikunta- ja monivammainen.
- Hoidettavalla on avun tarvetta myös yöaikaan.
- Hoidettava täyttää ympärivuorokautisen palveluasuminen kriteerit, mutta asiakkaalle ei ole vielä osoittaa asianmukaista hoitopaikkaa.
- Hoidettavalle maksetaan Kelan erityishoitotukea.

15.2 Kulukorvaus

Perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- Lääkärin toteamasta erityisruokavaliosta (maidoton ja gluteeniton) aiheutuvat korvaukset maksetaan erikseen
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygienia
- asiakkaalle myönnetty hoitotarvikkeet hyvinvointialueen hoitotarvikejakeluohjeen mukaisesti.
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen)
- omalla autolla ajettut tavanomaiset asiakkaiden asioihin tai mukana

olemiseen liittyvät matkakulut

- perhehoitajan tukimuotoihin liittyvät matkakulut korvataan erikseen
- toimeksiantosopimuksessa määritellään asiakaskohtaisesti ne matkakulut, jotka korvataan perhehoitajalle erikseen
- asiakkaiden/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti asiakkaan virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan.

15.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Asiakkaan yksilöllisistä tarpeista johtuvista, erikseen sovittavista, matkakuluista (esim. säännöllinen kuntoutus) perhehoitajan tukimuotoihin (esim. täydennyskoulutus, työnohjaus, vertaistukitoiminta, erikseen sovitut perhehoitajana toimimiseen liittyvät menot) osallistumisesta aiheutuvista matkoista maksetaan perhehoitajalle kilometrikorvausta (hyvinvointialueen ohjeen mukaisesti).

Hyvinvointialue maksaa kilometrikorvausta perhehoitajalle seuraavissa tapauksissa:

- asiakkaan kotiin annettavassa perhehoidossa ja perhehoitajan sijaistaessa perhehoitokodissa.
- Lyhytaikaisen perhehoidon kuljetukset perhehoitopaikan ja asiakkaan kodin välillä.

Mahdolliset lyhyet virkistysmatkat lyhyt- ja pitkäaikaisen perhehoidon aikana sisältyvät kulukorvaukseen.

Liikennetapaturma kuljetuksen aikana kuuluu normaalin liikenneturvan piiriin, hyvinvointialue ei ole korvausvelvollinen. Kuljetuksista sovitaan asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä.

15.4 Käynnistämiskorvaus

Lain mukaan uutta perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle voidaan maksaa hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta esim. asuntoon kohdistuvat välttämättömät muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet. Käynnistämiskorvausta ei pääsääntöisesti myönnetä tavanomaisiin kodin varustukseen kuuluviin kodinkoneisiin.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhehoitokodin talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt (luiskat, tukikahvat, korotettu wc-istuin), kalustaminen (sänky) ja/tai kodinkoneet. Myös

perhehoitokodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan kattaa käynnistyskorvauksella (esim. piha-alueen aitaaminen turvalliseksi). Erityisiä kustannuksia voi aiheutua esim. aistiesteettömyyteen liittyvistä korjaustoimenpiteistä ja välineistä (ääntä imevät materiaalit, valaisinten himmentimet).

Käynnistämiskorvauksella tehtävistä hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio ja niistä sovitaan etukäteen vammaispalvelun ja perhehoitajan kesken. Myönnetty käynnistämiskorvaus merkitään toimeksiantosopimukseen ja hyväksytyt hankinnat maksetaan kuitteja vastaan. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla.

Käynnistämiskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta ja niiden poistoaika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli perhehoito päättyy lyhemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan hyvinvointialueelle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa aina tapauskohtaisesti. Apuvälinetarpeen arvioinnin seurauksena myönnettyt päivittäiseen toimintaan liittyvät apuvälineet myönnetään perhehoidon asiakkaalle maksutta apuvälinelainaamosta.

Käynnistämiskorvauksesta ja sen määrästä on säädetty perhehoitolaisissa. Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti (perhehoitolaki 19 §).

16. Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta

Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä vammaispalvelun sosiaalityöntekijälle tai -ohjaajalle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa sairauslomatodistus. Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §). Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutusloman suuruusena (sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §).

Jos perhehoidossa oleva henkilö hoidetaan perhehoitajan sairausloman aikana perhekodissa perhehoitajan puolison tai muun oman verkoston avulla (hyvinvointialueen hyväksymä), hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti perhehoitajalle tai puolisolalle/muulle verkostolle. Sen lisäksi perhehoitaja voi hakea Kelan sairauspäivärahaa.

Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy vähintään kolmen vuorokauden ajaksi yhtäjaksoisesti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoidon tai omaisten luona vierailun takia, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio täysimääräisenä ja ½ kulukorvauksesta yhteensä 30 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat. Vuoden kestävän kertymisajan laskenta käynnistyy siitä päivästä, jolloin hoito ensimmäisen kerran keskeytyy yli kolmen vuorokauden ajaksi. Keskeytyksen aikana perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä asiakkaaseen ja olevan yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon koordinaattorin kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Mikäli sovittu lyhytaikainen jakso peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin kolme vuorokautta ennen jakson alkamispäivää, maksetaan hoitopalkkio kokonaan ja puolet (50 %) kulukorvauksesta kolmelta vuorokaudelta. Mikäli jakso peruuntuu tätä aiemmin, peruuntuneesta jaksosta ei makseta lainkaan hoitopalkkiota tai kulukorvausta. Sen sijaan perhehoitajan toimeksianto lyhytaikaisesta perhehoidosta pyritään toteuttamaan toisella tavalla tai siirtämään toiseen ajankohtaan. Asiakkaalle järjestetään hänen tarvitsemansa palvelut muulla tavoin tai toisena ajankohtana.

Lyhytaikaisen jakson ja osavuorokautisen perhehoidon keskeytyessä perhehoitajasta riippumattomasta syystä (esim. asiakas joutuu sairaalahoitoon) palkkio ja kulukorvaus maksetaan jo toteutuneista päivistä ja sen lisäksi pitämättä jääneistä päivistä maksetaan hoitopalkkio korkeintaan kolmelta päivältä.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun (2 kuukautta) koko hoitopalkkio ja kulukorvauksesta puolet (50 %). Mikäli tilalle sijoitetaan toinen henkilö pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päättyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta.

Mikäli perhehoito päättyy sovitusti ilman irtisanomisaikaa (ns. kokeilu-aika) tai perustuu toimeksiantosopimuksen purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät perhehoidossa olevan asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.

17. Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat

17.1 Asiakassuunnitelma

Jokaiselle perhehoidossa aloittavalle asiakkaalle tehdään tai päivitetään asiakassuunnitelma yhteistyössä hoidettavan omatyöntekijän, perhehoidossa olevan asiakkaan ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa.

Asiakassuunnitelma on suunnitelma niistä palveluista ja tukitoimista, joita vammaisen henkilö tarvitsee selviytyäkseen jokapäiväisestä elämästä. Suunnitelmasta selviävät kaikki ne asiakkaan yksilölliseen toimintakykyyn, elämäntilanteeseen ja palvelutarpeeseen liittyvät seikat, joilla on merkitystä palvelujen sisällöstä, järjestämistavasta ja määrästä päätettäessä.

Asiakassuunnitelma ohjaa perhehoitajan kotonaan tekemää työtä ja varmistaa myös, että perhehoitajalla on riittävät tiedot perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään joka toinen vuosi tai tarvittaessa aikaisemminkin. Suunnitelmaan liitetään erillinen suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä.

Asiakkaat ja hänen omaisensa toimittavat turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi henkilöä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

17.2 Asiakkaiden erityistarpeet

Vammaisilla henkilöillä voi olla käytössään apuvälineitä kuten kommunikointiin puhetta tukevat apuvälineet tai liikkumiseen pyörätuoli, rollaattori. Eri apuvälineiden käytön opastus ja perehdytys tehdään suunnitelmallisesti vanhempien erityisosaamisen avulla.

Perhehoidon yhtenä tavoitteena on myös tukea vammaisen lapsen tai nuoren itsenäistymistä. Perhehoitaja tukee lasta ja nuorta osallistumaan perhehoitokodin arkeen mm ruoanlaiton ja muiden kotitöiden harjoitteluun avulla. Nuorta kannustetaan harjoitteluun itsenäistymistä omien kykyjensä ja voimavarojensa mukaan.

Vanhempien ja muiden läheisten näkemykset ovat tärkeitä perehdytettäessä perhehoitajaa lapsen/nuoren kommunikoinnin tukemiseen. Riittävällä perehdytyksellä edesautetaan kotiutumista perhehoitoon ja ennaltaehkäistään haastavien tilanteiden muodostumista.

17.3 Itsemääräämisoikeuden tukeminen

Itsemääräämisoikeus tarkoittaa yksilön oikeutta määrätä omasta elämästään ja oikeutta päättää itseään koskevista asioista. Kehitysvammahuollossa itsemääräämisoikeuden sisältönä on ennen muuta kehitysvammaisen ihmisen oikeus osallistua hoitoaan ja huolenpitoaan koskevien palvelujen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Kehitysvammalaissa (Laki 519/1977 ja asetus 988/1977 kehitysvammaisten erityishuollosta) pyritään vahvistamaan erityishuollossa olevien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä suoriutumista. Perhehoidossa on hyvät mahdollisuudet ottaa huomioon henkilön mielipiteitä ja yksilöllisiä tarpeita. Perhehoidossa hoidettavaa kannustetaan vaikuttamaan omiin asioihinsa ja tekemään valintoja. Perhehoitajan tehtävä on tukea perhehoidossa olevan henkilön itsemääräämisoikeuden toteutumista. Suunnitelma itsemääräämisoikeuden tukemisesta kirjataan perhehoidossa olevan henkilön asiakassuunnitelmaan.

Perhehoidossa ei voida käyttää rajoittamistoimenpiteitä.

17.4 Muut palvelut

Kuntoutus

Kuntoutus on yleisnimike palveluille, joilla pyritään parantamaan päivittäisistä toimista suoriutumista sekä vähentämään tuen ja avun tarvetta. Se on elämänlaadun parantamista ja sisältää hyvin erilaisia asioita. Kuntoutus voi olla lääkinnällistä tai neuropsykiatrista ja se voi sisältää erilaisia terapioidia, esim. puhe-, toiminta- tai taideterapia. Kuntoutus voi sisältää myös erilaisia apuvälineitä tai sopeutumisvalmennusta tai koulutusratkaisuja

Liikkumisen tuen palvelu ja tulkkipalvelut

Vaikeavammaisuuden perusteella henkilöllä on subjektiivinen oikeus käyttää kuljetuspalveluja sekä tarvittaessa saattajaa matkoilla (asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987). Vaikeasti kuulo-, näkö-, tai puhevammaisilla on subjektiivinen oikeus saada tulkkipalveluja. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on mahdollisuus hakea sosiaalihuoltolain mukaista liikkumista tukevaa palvelua hyvinvointialueelta. Sosiaalihuoltolain mukaista liikkumista tukevaa palvelua myönnetään tarveharkintaisesti. Perhehoidossa olevalla henkilöllä saattaa myös olla oikeus vammaispalvelulain mukaiseen kuljetustukeen, jota haetaan hyvinvointialueen vammaispalveluista.

Kotihoito

Perhehoidossa olevalla asiakkaalla on oikeus saada kotihoidon palveluja omien tarpeidensa mukaan. Tarvittavat kotihoidon palvelut määritellään asiakassuunnitelmassa sekä toimeksiantosopimuksessa. Mahdollisia kotihoidon

palveluja ovat mm. näytteenotto sekä lääkityksestä huolehtiminen. Kotihoidon palvelut tuotetaan perhehoitokodin sijaintipaikkakunnalla. Sijoittava hyvinvointialue tekee kotihoidon palveluista maksusitoumuksen perhehoitokodin sijaintipaikkakunnalle, jos se on eri hyvinvointialueella. Maksusitoumuksessa ilmoitetaan, ettei perhehoidossa olevalta henkilöltä tule periä omavastuusuutta, vaan sijoittava hyvinvointialue maksaa kotihoidosta tulevat kustannukset kokonaisuudessaan.

Apuvälineet

Apuvälinepalveluista vastaa pääsääntöisesti terveydenhuolto. Terveydenhuollon apuvälinepalvelut järjestetään terveydenhuoltolain mukaan osana lääkinnällistä kuntoutusta. Apuvälinepalveluita ohjaa asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta (1363/2011). Läkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet, niiden sovitukset, tarpeellinen uusiminen ja huolto ovat terveydenhuollon asiakasmaksulain nojalla käyttäjälleen maksuttomia.

Hyvinvointialue ei korvaa kustannuksia niistä apuvälineistä, jotka henkilö on itse jo hankkinut. Apuvälineistä antavat lisätietoja hyvinvointialueen apuvälineyksiköt, fysio- ja toimintaterapiayksiköt ja alueelliset apuvälinekeskukset. Sosiaalitoimi voi korvata tai antaa käyttöön vammaisen henkilön tarvitsemia päivittäisten toimintojen välineitä, koneita ja laitteita, jotka ovat muita kuin lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä.

Vammaispalvelulain mukaan hyvinvointialueen on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa takia välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Hyvinvointialue voi myös antaa asuntoon kuuluvia välineitä tai laitteita korvauksetta vaikeavammaisen henkilön käytettäväksi. Tämä on sovellettavissa myös pitkäaikaiseen perhehoitoon.

Terveydenhuolto

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on mahdollisuus valita perusterveydenhuollostaan vastaava sotekeskus kiireettömän sairaanhoidon ja hammashoidon toteuttamiseksi. Valinnasta on tehtävä kirjallinen ilmoitus sekä hoitovastuussa olevalle kunnalle että valitulle sotekeskukselle. Hoitovastuu siirtyy valitulle sotekeskukselle viimeistään kolmen viikon kuluttua ilmoituksen saapumisesta. Sijoittava hyvinvointialue tekee tarvittaessa maksusitoumuksen perhehoitoon siirtyvän henkilön terveydenhuollon, hammashuollon ja kotisairanhoidon palvelujen järjestämiseksi perhekodin hyvinvointialueelle.

17.5 Lääkehoito perhehoitokodissa

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan vammaisten ja kehitysvammaisten asiakkaiden lääkehoito toteutetaan Sosiaali- ja terveysministeriön Turvallinen lääkehoito oppaan mukaisesti (STM 2021: Turvallinen lääkehoito).

Perhehoidossa lääkehoito toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä kotihoidon kanssa. Ensisijaisesti perhehoidossa olevan henkilön lääkkeiden jakaminen toteutetaan annosjakeluna apteekissa (Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu, Dnro 809/4/11, lääkkeiden annosjakelusta avohoidossa).

Lyhytaikaisessa perhehoidossa henkilöllä tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaeltuina dosetteihin tai annosjakelupusseihin perhehoitojakson ajaksi.

Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan tai kotihoidon toimesta.

Perhehoitajaa tuetaan riittävän osaamisen saavuttamiseen lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta. Perhehoitajan lääkehoidon perehdytyksestä tulee olla maininta lääkehoidon suunnitelmassa. Perhehoitajalla tulee olla voimassa oleva osaamistasoa vastaava lääkelupa.

17.6 Perhehoitoon sijoitetun henkilön yksityisvarat

Perhehoitoon sijoitetun henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen huoltajalleen tai edunvalvojalleen. Perhehoitajan on neuvoteltava varojen käyttöä koskevista periaatteista henkilön huoltajan tai edunvalvojan kanssa.

Pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitetun henkilön tulee saada omaan käyttöönsä kuukausittainen käyttöraha.

Erytishuoltona sijoitetun 16-vuotta täyttäneen käyttöraha tulee olla **1.1.2023** alkaen vähintään **167 €/kk**.

Käyttöraha on tarkoitettu perhehoitoon sijoitetun henkilön omaan käyttöön hänen henkilökohtaisia tarpeitaan varten hänen toiveensa ja mieltymyksensä huomioon ottaen. Asiakasta ohjataan kohtuulliseen ja hänen tarpeitaan vastaavaan rahankäyttöön.

Pitkäaikaisesti perhehoitoon sijoitettujen henkilöiden osalta perhehoitajan tulee pitää käyttövaroista kirjanpitoa henkilön edunvalvojan kanssa sovitulla tavalla. Ellei henkilöllä ole edunvalvojaa kirjanpidosta neuvotellaan perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa. Perhehoitajan tulee pitää sellaista kirjanpitoa, josta voidaan varmistua, että varat on käytetty asiakkaan tarpeisiin. Kirjanpitoon laitetaan ylös käteisen nostot, maksut, ostot ja asiakkaalle itsenäiseen käyttöön annetut varat käyttötarkoituksineen. Kuittien säilyttämisestä sovitaan em. raha-asioista vastaavan henkilön kanssa. Kuitit säilytetään ainakin isommista ostoksista, kuten omaisuusluetteloon merkittävistä tavaroista ja tavarain takuun ajan.

Perhehoitajan on pidettävä omaisuusluettelo perhehoitoon sijoitetun henkilön henkilökohtaisesta omaisuudesta.

Perhehoitajan ei pidä säilyttää asiakkaalle tarpeetonta tavaraa ja omaisuutta perhehoidossa, vaan sen poistamisesta/siirtämisestä muualle tulee sopia edunvalvojan, omaisten ja sosiaalityöntekijän kanssa.

17.7 Perhehoidon asiakasmaksut

Vammaisille henkilöille voidaan järjestää asumispalveluina perhehoitoa sosiaalihuoltolain tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla. Asiakasmaksun määräytymiseen vaikuttaa se, minkä lain nojalla perhehoito on järjestetty. Sosiaalihuoltolain mukaisesta perhehoidosta voidaan periä asiakasmaksu asiakasmaksulain 7 c §:ssä säädetty maksu. Hyvinvointialue perii pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaalta kuukausimaksun.

Sosiaalihuoltolain mukainen pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikaisessa perhehoidossa maksu määräytyy maksukyvyn mukaan ja se voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettotuloista, joita ovat kaikki veronalaiset ansio- ja verosta vapaat tulot. Se sisältää vammaiselle kaikki asumisen, ruoan, tarvikkeiden, hoivan ja huolenpidon sekä hoidon (ei lääkehoito) kulut, eikä häneltä peritä päällekkäisiä maksuja muista avohoidon palveluita, kuten kotihoidosta. Asiakasmaksua voidaan huojentaa tai se voidaan poistaa hyvinvointialueen käytäntöjen mukaisesti. Asiakkaalle jätetään käyttövaraa 15 % nettotuloista, kuitenkin **vuonna 2023** vähintään **167 €** kuukaudessa.

Lyhytaikainen ympärivuorokautinen perhehoito perhehoitokodissa

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään maksu hyvinvointialueen vahvistaman maksun mukaisesti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa oleva yli 18-vuotias henkilö maksaa omat terveydenhuoltomenonsa, kuten sairaalahoidon, reseptiläkkeet ym. Lyhytaikainen perhehoito sisältää ateriat, majoituksen ja muut kulut hoidon ja hoivan ajalta.

- 16 v täyttänyt (ateriat, asuminen) **33 €/vrk**

Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, asiakkaalta peritään omaishoidon lakisääteinen maksu.

Osavuorokautinen lyhytaikainen perhehoito

Osavuorokautisesta perhehoidosta peritään maksu hyvinvointialueen vahvistaman taksan mukaisesti. Nämä eivät kerrytä maksukattoa.

- 16 v täyttänyt (enintään 8 h) **18 €/vrk**

Asiakkaan kotona annettu lyhytaikainen perhehoito

Asiakkaan kotona annettu lyhytaikainen perhehoito on maksutonta.

Erityishuoltolain mukainen kehitysvammaisten pitkäaikainen perhehoito

Perhehoito voi olla kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lainsäädännön mukaan järjestettyä hoitoa. Kehitysvammaisten erityishuolto on maksutonta, mutta kehitysvammaisten ylläpidosta voi periä maksun 16 vuotta täyttäneeltä. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevilta peritään vahvistettujen asiakasmaksujen mukaisesti asiakasmaksuina vuokra, ateriamaksu ja ylläpito.

Ylläpitomaksu sisältää perhehoitokodin yhteisissä tiloissa yhteiskäytössä olevat laitteet, välineet sekä henkilökohtaisen hygienian (lukuun ottamatta vaippoja), vaatehuollon, siivous- ja puhdistuskulut ja kohtuulliset virkistys- ja matkakulut.

Perhehoidossa vuokra on sosiaali- ja terveysministeriön vuosittain vahvistaman asiakasmaksun mukainen vuokra. Vuokrassa huomioidaan aina sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen mukainen indeksitarkistus.

Perhehoito, vuokra/kk	139,53 €/kk
Perhehoidon ateriat/kk	210,00 €/kk
Perhehoidon ylläpitomaksu/kk	30,00 €/kk

Pitkäaikaisessa perhehoidossa ei peritä päällekkäin muita sosiaalihuollon avohoidon palvelumaksuja, kuten kotihoidon tai työ- ja päivätoiminnan maksu.

Liite 1 Perhehoitoa määrittäviä säädöksiä

1. Hallintolaki (434/2003)
2. Julkisten alojen eläkelaki (81/2016) Kotikuntalaki (201/1994)
3. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
4. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
5. Laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016
6. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
7. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999
8. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996)
9. Perhehoitolaki 263/2015
10. Sairausrakuutuslaki 1224/2004 Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
11. Tietosuojalaki (1050/2018)
12. Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
13. Vammaispalvelulaki 380/1987

Liite 2 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset 1/3

Perhehoito hoitajan kotona	Pitkäaikainen perhehoito €/kk/asiakas	Lyhytaikainen perhehoito €/vrk/asiakas	Osavuorokautinen perhehoito (2-10 h, yö 12 h) €/vrk/asiakas
<p>Palkkioluokka 1</p> <p>Vammaisella henkilöllä ei ole vaativia perussairauksia, rajoitteita tai psyykkisiä/käytösongelmia tai neurologisia haasteita. Hän on ohjausta ja tukea tarvitseva, suhteellisen omatoiminen</p>	1321,75 €	89,57 €	44,78 €
<p>Palkkioluokka 2</p> <p>Vammaisen henkilö tarvitsee ohjausta ja apua joissakin päivittäisissä toiminnoissa. Tarvitsee jonkin verran valvontaa. Lieviä käytös- ja/tai psyykkisiä ongelmia. Hänellä on hoitoa tarvitsevia vaativia sairauksia. Hän tarvitsee apua useissa päivittäisissä toiminnoissa.</p>	1534,65 €	104,88 €	52,44 €
<p>Palkkioluokka 3</p> <p>Vammaisella henkilöllä on vaikeita, hoitoa vaativia sairauksia, rajoitteita tai psyykkisiä ongelmia. Asiakkaalla on haastavaa käyttäytymistä ja hän vaatii jatkuvaa valvontaa. Hän tarvitsee lähes kaikessa päivittäisessä toiminnassa paljon apua. Hoitaminen vaatii erityisosaamista ja intensiivistä, päivittäistä kuntouttavaa työtä. Hän on vaikeasti liikunta- ja monivammainen.</p>	1987,71 €	134,34 €	67,18 €

Liite 2 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset 2/3

Erytishoitopalkkio – Lisä I	264,35 €/kk (20 % korotus jatkuvan perhehoidon hoitopalkkio on)		Vammaiselle henkilölle on myönnetty perusvammainen tuki/perushoitotuki/kuntoutusraha. Lisä on voimassa siitä lähtien ja siihen saakka, kunnes etuus on voimassa.
Erytishoitopalkkio – Lisä II	462,60 €/kk (35 % korotus jatkuvan perhehoidon hoitopalkkio on)		Vammaiselle henkilölle on myönnetty korotettu vammaistuki/korotettu hoitotuki/kuntoutusraha. Lisä on voimassa siitä lähtien ja siihen saakka, kunnes etuus on voimassa.
Erytishoitopalkkio – Lisä III	660,89 €/kk (50 % korotus jatkuvan perhehoidon hoitopalkkio on)		Vammaiselle henkilölle on myönnetty ylin vammaistuki/ylin hoitotuki/kuntoutusraha. Lisä on voimassa siitä lähtien ja siihen saakka, kunnes etuus on voimassa.
Sosiaalityöntekijän arvioon perusturva hoitopalkkiolisä	264,35 €/kk (20 % korotus jatkuvan perhehoidon hoitopalkkio on)		Maksetaan hoitopalkkion lisäksi. Perhehoitaja ei saa erityishoitopalkkiolisää ja vammaispalvelun johtava sosiaalityöntekijä ja sosiaalityöntekijä arvioivat vammaisen henkilön hoidon haasteelliseksi ja lähiverkoston kanssa tehdyn yhteistyön erityisen haastavaksi. Lisä maksetaan määräaikaisena.

Palkkioluokittelu perustuu kunkin hoidossa olevan asiakkaan hoitoon käytettävään aikaan ja hoidon vaativuuteen. Asiakkaan toimintakykyä ja hoidon vaativuutta arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan päivittäisen ohjauksen, valvonnan ja avun tarpeen mukaan. Arvioinnista vastaa asiakkaan asioista vastaava työntekijä yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi huomioidaan, edellyttääkö perhehoito perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemusta, asiantuntemusta tai ammatillista koulutusta.

Liite 2 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset 3/3

Kulukorvaus	Pitkäaikainen perhehoito €/kk/asiakas	Lyhytaikainen perhehoito €/vrk/asiakas	Osavuorokautinen perhehoito (2-8 h, yö12 h) €/vrk/asiakas
Peruskulukorvaus - 0-12 -vuotiaat	781,32 €/kk	35,86 €	19,62 €
Peruskulukorvaus - 13 ikävuodesta alkaen	923,36 €/kk	35,86 €	19,62 €
Käynnistämiskorvaus	3528,16 €	3528,16 € Ei asiakas- vaan paikkakohtainen	3528,16 € Ei asiakas- vaan paikkakohtainen
Matkakorvaus €/km - asiakassuunnitelmassa sovitut kilometrit	0,38	0,38	0,38
Perhehoitajan vapaiden sijainen	35,86 €/vrk		